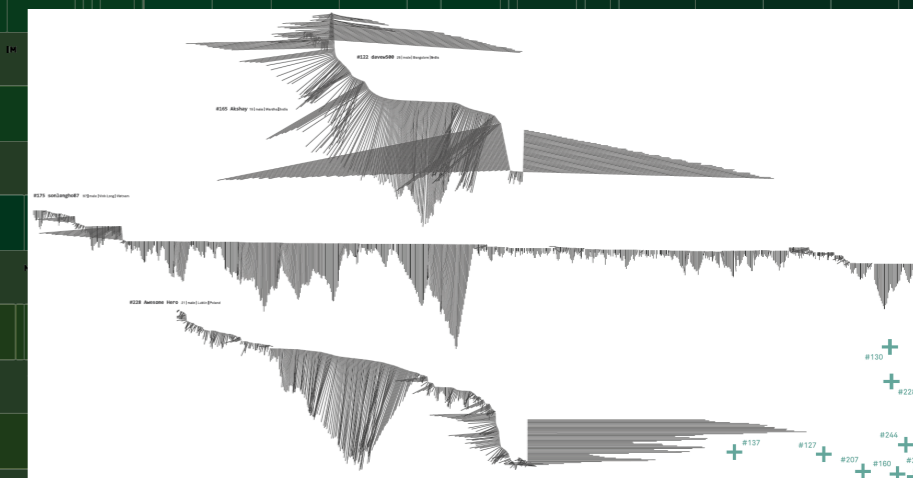

Intermedijska umetnica Sanela Jahić je projekt *The Labour of Making Labour Disappear* (Delati zginotje delanja) zasnovala v duhu družbenih sprememb in vse večje avtomatizacije družbe. Vrsto let se že sistematično ukvarja z raziskovanjem odnosa med človekom in strojem ter posledično z vprašanji dela, delavca in kapitala. Zdaj pa je raziskovanje prenesla še v polje umetnosti. Lotila se je družbenega in umetniškega eksperimenta, pri katerem se je osredotočila na lastno umetniško ustvarjanje kot primer delovnega procesa. Postavila si je vprašanje, kakšno bi bilo njeno umetniško delo, če bi ga namesto nje zasnoval stroj. Odgovor ponuja razstava v obliki konceptualnega umetniškega dela v nastajanju (»work in progress«). Razstava je zasnovana dvodelno in predstavlja vmesno postajo v razvoju tega večletnega projekta.

Prvi del razstave ponuja vpogled v razvoj avtoričine ideje in v proces dela. Ideje prenosa dela z umetnika na stroj se je avtorica lotila na podlagi raziskave svojih preteklih umetniških del. Zbrala in obdelala je ključne značilnosti le-teh, nato pa jih je »predala« računalniškemu algoritmu, ki je napovedal, kakšno bo njeno prihodnje umetniško delo. Rezultat je predstavljen na traku, ki se razteza vzdolž galerijskega prostora. Na njem je v 10 pasovih grafični prikaz podatkov, ki jih je na podlagi 10 preteklih del izbrala avtorica, obdelal pa jih je algoritem. Spodnji, najširši pas je prikaz napovedi algoritma, kateri od obdelovanih parametrov bo vsebovan v njenem naslednjem delu. Kot rezultat napovedi algoritma je nastalo delo, poimenovano *Digital Punch Card* (*Digitalna luknjana kartica*), ki je predstavljeno v drugem del razstave. Vsebinsko se osredotoča na mrežo spletne delovne sile, ki deluje v območju spletnih okolij, platform, a navzven ostaja nevidna. Njeni delavci opravljajo mnoga »majhna«, rutinska dela (razno označevanje in urejanje podatkov), ki pa so nepogrešljiva, da lahko tehnologija, kot jo pozna preprost uporabnik, sploh deluje. Avtorica je s posebno aplikacijo sledila eni takih spletnih platform za množično mikrodela Microworkers in beležila delovni ritem izbranih sodelujočih. Rezultat, ki ga je dobila, je na razstavi predstavljen v obliki dveh podatkovno generiranih črtnih risb (grafik) ter dveh animacij na dveh ekranih in kaže skritost dela in delovne sile v spletnem »podzemlju«. Na grafičnih risbah linije prikazujejo goste sledi dela sodelujočih – linije navzdol prikazujejo množico delavčevih klikov z miško, spremembe kota linij pa aktivnosti na tipkovnici znotraj neke časovne enote. Na ekranih so predstavljene lokacije in stopnje aktivnosti delavcev, pa tudi povezave, ki kažejo občasno sinhronost njihovega dela na različnih lokacijah ob istem času.

Digitalna luknjana kartica / Digital Punch Card, 110x80 cm, podatkovno generirana črna risba / print na papirju, 2018, foto (detajl): Janez Janša, arhiv Aksioma

Nastalo strojno koncipirano delo je umetnico, ki je to delo naredila po »navodilih«, presenetilo s svojo brezosebno podobo in spoznanjem o nepričakovano veliki količini vložene človeškega dela, potrebnega za avtomatizacijo kateregakoli delovnega procesa. Hkrati pa jo je prepričalo, da za vsem še tako navideznim, abstraktnim, strojnim (še vedno) stoji človek in njegova »svoboda« izbire sodelovanja s strojem. Avtorica si na razstavi zastavlja tudi vprašanja o statusu umetniškega dela, vlogi umetnika v njem, predvsem pa, kakšna bo stopnja njene vključenosti v prihodnja dela in ali bo izkušnja odtujenega dela še večja, kot je zdaj. Algoritmu namreč, prav na podlagi razstavljenega dela in sedanosti, že dodaja nove parametre za izračun in napoved nadaljnega razvoja njenega projekta.

Barbara Sterle Vurnik